

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารกับการมีส่วนร่วม
ในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครูของโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8

The Relationship between the Roles of School Administrator and Participation
in Educational Administration of Parent-Teacher Association
at Secondary Schools under the Secondary Educational Service Area Office 8

ลัดดาวัลย์ คงสมบูรณ์¹, กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา², และ ภัทรภร ปุยสุวรรณ^{3*}
Laddawan Kongsomboon¹, Kamolmal Chaisirithanya², and Pattaraporn Puisuwan^{3*}

^{1,2}สาขาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร
^{1,2}Department of Educational Administration, Faculty of Education, Bangkokthonburi University

³สาขาธุรกิจศึกษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
³Department of Business Education, Faculty of Management Science, Nakhon Pathom Rajabhat University

*ติดต่อผู้เขียน fah.pattaraporn@gmail.com

ส่งบทความ 3 กรกฎาคม 2559 | แก้ไข 29 ตุลาคม 2559 | ตอรับ 2 พฤศจิกายน 2559 | เผยแพร่ 28 พฤศจิกายน 2560

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อทราบบทบาทผู้บริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 2) เพื่อทราบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 และ 3) เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครูของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จำนวน 48 โรงเรียนผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 4 คน ประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียน นายกสมาคมผู้ปกครองและครู เลขาธิการสมาคมผู้ปกครองและครู และครูผู้สอน รวมทั้งสิ้น 192 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครู สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ บทบาทของผู้บริหารด้านผู้อำนวยการความสะอาด ด้านส่งเสริมสนับสนุน ด้านผู้ประเมิน ด้านผู้คาดการณ์ และด้านผู้ให้คำปรึกษา 2) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การสนับสนุนทรัพยากร การสร้างภาคีเครือข่าย บรรยากาของค์การ การมีส่วนร่วมของสมาชิก ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน และการประเมินผล 3) ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : บทบาทของผู้บริหาร, การมีส่วนร่วม, การบริหารจัดการสถานศึกษา, สมาคมผู้ปกครองและครู

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the roles of school administrator at secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office 8 2) the participation in educational administration of Parent-Teacher Association at secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office 8 and 3) the relationship between the roles of school administrator and the participation in educational administration of Parent-Teacher Association at secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office 8. The samples of this research were 48 secondary

schools under the Secondary Educational Service Area Office 8. The total 192 respondents selected from each school director, president of the parent teacher association, the secretary of the parent teacher association and teacher from each school. The instrument was a questionnaire based on the frameworks of school administrator's roles and participation in educational administration of Parent-Teacher Association. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, and Pearson's product moment correlation coefficient analysis.

The research finding revealed as follows: 1) the roles of school administrator at secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office 8 was at high level in overall view and in each aspect by facility (being facilitated) and so do the promoter, evaluator, predictor, and counselor respectively, 2) the participation in educational administration of Parent-Teacher Association at secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office 8 was at moderate level in overall view and in each aspect by resources support, networking unit, organizational climate, members' participation, relationship between schools and communities, and evaluation respectively, and 3) the relationship between the roles of school administrator and participation in educational administration of Parent-Teacher Association at secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office 8 were average correlation at the level of .01 significance.

Keywords: roles of school administrators, participation, educational administration, Parent-Teacher Association

■ บทนำ

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของสมาคมผู้ปกครองและครู ถือว่าเป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากสถานศึกษาสู่ชุมชนโดยเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบ ในกระบวนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยมีโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรชุมชนอื่นๆ ให้การสนับสนุน ความร่วมมือ แก้ปัญหา และพัฒนา ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่เน้นให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของชุมชนแนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และนักวิชาการ ในหนังสือปฏิวัติการศึกษาไทยว่า การจัดการศึกษาเป็นสิทธิและหน้าที่ของผู้ปกครองจึงต้องกระจายความรับผิดชอบไปให้ผู้ปกครอง ต้องส่งเสริมให้มีสมาคมผู้ปกครองและครู (Parent Teachers Association) หรือ PTA ในทุกสถานศึกษาเพื่อให้มีบทบาทความร่วมมือในการบริหารจัดการสถานศึกษา สามารถแสดงความคิดเห็นในการประชุมผู้ปกครอง ผ่านผู้แทนที่อยู่ในคณะกรรมการโรงเรียน เป็นวิธีที่ให้ผู้ปกครองและชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมากขึ้น (ภัทรกร ปยุสุวรรณ, 2557)

สมาคมผู้ปกครองและครูถือว่าเป็นเครื่องมืออันสำคัญที่จะช่วยตอบสนองพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่เน้นให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษา และเป็นช่องทางอันสำคัญที่เปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยมีหน้าที่ตามวัตถุประสงค์ที่สภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทยได้ให้นโยบายไว้ทั้งหมด 5 ข้อ คือ 1) การส่งเสริมความเข้าใจอันดี แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น ประสพการณ์ระหว่างผู้ปกครองและครู 2) การ

ให้ความช่วยเหลือโดยร่วมมือจัดการศึกษาของนักเรียนการแก้ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนและอบรมนักเรียนให้ดีขึ้น 3) การส่งเสริมสวัสดิการของนักเรียน ครูและสมาชิก 4) การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจการของนักเรียน 5) การให้ความร่วมมือประสานงานกับองค์กร สมาคม มูลนิธิ และบุคคลภายนอก

ในปัจจุบันนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนล้วนมีพื้นฐานมาจากครอบครัว โดยที่ผู้ปกครองไม่มีเวลาให้แก่นุทรหลาน ทำให้เด็กกลุ่มนี้ขาดความอบอุ่น หันไปพึ่งพาสิ่งรอบข้างโดยเฉพาะกลุ่มเพื่อนและเทคโนโลยีที่เข้ามามีอิทธิพลต่อพฤติกรรม เกิดการเลียนแบบจากสื่อต่างๆ นำไปสู่ปัญหาสังคมที่ตามมา เช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ต้องได้รับการแก้ไขและป้องกันตั้งแต่เริ่มแรก โดยดึงผู้ปกครองและครูเข้ามาร่วมแก้ไขปัญห โดยคำนึงถึงคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมให้เกิดการแสวงหาความรู้ อีกทั้งปลูกฝังให้เด็กมีทักษะชีวิต ที่พร้อมนำไปใช้ในการดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างไม่เกิดปัญหา ทั้งนี้ สภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทยต้องเร่งสร้างเครือข่ายให้เกิดขึ้นในทุกโรงเรียนทั่วประเทศ เพื่อให้เครือข่ายเหล่านี้เป็นตัวประสานความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครู รวมทั้งการสร้างการรับรู้และเจตคติที่ดีต่อผู้ปกครองและครู ในการทำงานร่วมกันเพื่อสร้างให้เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจว่าบทบาทของผู้บริหารลักษณะด้านใดบ้างที่จะช่วยสนับสนุนการเข้ามามีส่วนร่วมโดยศึกษาบทบาทของผู้บริหารด้านผู้อำนวยการฝ่ายความสะอาด ด้านผู้ประเมิน ด้านผู้คาดการณ์ ด้านผู้ให้คำปรึกษา และด้านผู้ส่งเสริมสนับสนุน มีความสัมพันธ์กับสมาคมผู้ปกครองและครู

ซึ่งรับผิดชอบโดยตรงในการเป็นช่องทางอันสำคัญที่เปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาจะมีบทบาทหน้าที่อย่างไร เพื่อไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำ คือไม่ให้ไปก้าวล้ำถึงการบริหารจัดการภายในโรงเรียน เช่น การเข้าไปรับเงินอุดหนุนแทนโรงเรียนหรือไม่มีส่วนร่วมอะไรเลย โดยทำให้บทบาทหน้าที่ของสมาคมผู้ปกครองและครูอยู่ตรงกลางสามารถที่จะเกื้อหนุนโรงเรียนและเป็นกระบอกเสียงที่จะให้โรงเรียนมีการปรับปรุงนักเรียนในด้านใดบ้าง ซึ่งถือว่าสมาคมผู้ปกครองและครูจะเป็นองค์กรที่คอยวางนโยบายและนำนโยบายไปปฏิบัติโดยส่งเสริมสนับสนุนนโยบายได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครูจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ การพบปัญหาที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา และการได้รับความคาดหวังจากสังคมทุกฝ่าย จึงต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ซึ่งจะทำให้เกิดความเท่าเทียมในสังคมระยะยาวผลจะเกิดกับเยาวชนของไทยที่จะพัฒนาชาติต่อไป ผู้วิจัยจึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครูของโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

■ วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อทราบบทบาทผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8
2. เพื่อทราบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8
3. เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครูของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8

■ กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเรื่องบทบาทของผู้บริหารกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครูของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จึงกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย ดังนี้

ตัวแปรต้น คือ บทบาทผู้บริหาร ตามทฤษฎีของ Farren และ Kaye (1996) รายละเอียดดังต่อไปนี้ 1) บทบาทของผู้บริหารด้านผู้อำนวยความสะดวก 2) บทบาทของผู้บริหาร

ด้านผู้ประเมิน 3) บทบาทของผู้บริหารด้านผู้คาดการณ์ 4) บทบาทของผู้บริหารด้านผู้ให้คำปรึกษา 5) บทบาทของผู้บริหารด้านผู้ส่งเสริมสนับสนุน

ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครูงานวิจัยของ ภัทรภร ปุยสุวรรณ (2557) ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) การสร้างภาคีเครือข่าย 2) บรรยากาศองค์การ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิก 5) การประเมินผล 6) การสนับสนุนทรัพยากร

■ วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ที่มีแผนแบบงานวิจัยในลักษณะกลุ่มตัวอย่างเดียว ศึกษาสภาพการณ์ไม่มีการทดลอง (the one shot, non-experimental case study design)

2. ด้านเนื้อหา/ด้านพื้นที่/ด้านประชากร/กลุ่มตัวอย่าง ด้านเนื้อหา

วิเคราะห์ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาสมาคมผู้ปกครองและครู และงานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา

ด้านพื้นที่

กลุ่มผู้บริหารและผู้บริหารสมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรีและจังหวัดกาญจนบุรี

ด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารและผู้บริหารสมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรีและจังหวัดกาญจนบุรีในปีการศึกษา 2559 จำนวน 55 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารและผู้บริหารสมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรีและจังหวัดกาญจนบุรีซึ่งกำหนดขนาดตัวอย่างจากการเปิดตารางการกำหนดขนาดตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 48 โรงเรียน และสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งประเภท (stratified random sampling) ตามจังหวัดและขนาดของโรงเรียน

3. เครื่องมือวิจัย/วิธีการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) เพื่อสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อายุราชการ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครูเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นการจัดลำดับคุณภาพ (rating scale) ตามแนวคิดของ ลิเคิร์ต (Likert, 1932) สามารถจัดลำดับคุณภาพได้ 5 ระดับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การนำข้อมูลดังกล่าวมาจัดระบบข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและนำเสนอในรูปของตารางและความเรียงโดยใช้สถิติการวิจัย ดังนี้

1) สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%)

2) การวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครู โดยวิเคราะห์ค่ามัธยฐานเลขคณิต (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามแนวคิดของ เบสท์ (Best, 1970, p. 190) หากค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วงใดก็แสดงว่า บทบาทของผู้บริหารและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครูเป็นแบบนั้นซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 ถึง 1.49 แสดงว่าบทบาทของผู้บริหารและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครูอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50 ถึง 2.49 แสดงว่าบทบาทของผู้บริหารและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครูอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50 ถึง 3.49 แสดงว่าบทบาทของผู้บริหารและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครูอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50 ถึง 4.49 แสดงว่าบทบาทของผู้บริหารและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครูอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50 ถึง 5.00 แสดงว่าบทบาทของผู้บริหารและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครูอยู่ในระดับมากที่สุด

3) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครูของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 สถิติที่ใช้ คือ การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient) ซึ่งมีเกณฑ์ ดังนี้

0.00-0.29 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับน้อย

0.30-0.69 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง

0.70-1.00 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก

สรุปผลการวิจัย

1. บทบาทผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.978$, $S.D.=0.406$) เมื่อจำแนกตามรายด้าน พบว่า บทบาทผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่ามัธยฐานเลขคณิตมากไปหาน้อย ดังนี้ บทบาทของผู้บริหารด้านผู้อำนวยการ (ค่าเฉลี่ย $\bar{X}=4.057$, $S.D.=0.390$) รองลงมาคือ ด้านผู้ส่งเสริมสนับสนุน ($\bar{X}=3.979$, $S.D.=0.516$) ด้านผู้ประเมิน ($\bar{X}=3.969$, $S.D.=0.474$) ด้านผู้คาดการณ์ ($\bar{X}=3.969$, $S.D.=0.502$) และค่ามัธยฐานเลขคณิตต่ำสุด คือ ด้านผู้ให้คำปรึกษา ($\bar{X}=3.917$, $S.D.=0.451$)

2. การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.457$, $S.D.=0.281$) โดยเรียงลำดับจากค่ามัธยฐานเลขคณิตมากไปหาน้อย ดังนี้ การสนับสนุนทรัพยากร ($\bar{X}=4.424$, $S.D.=0.422$) รองลงมาคือ การสร้างภาคีเครือข่าย ($\bar{X}=3.763$, $S.D.=0.461$) บรรยากาศองค์การ ($\bar{X}=3.633$, $S.D.=0.490$) การมีส่วนร่วมของสมาชิก ($\bar{X}=3.438$, $S.D.=0.345$) ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน ($\bar{X}=3.063$, $S.D.=0.552$) และค่ามัธยฐานเลขคณิตต่ำสุด คือ การประเมินผล ($\bar{X}=2.424$, $S.D.=0.387$)

3. บทบาทผู้บริหารและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครู โรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.666^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหาร และการบริหารงานวิชาการ แต่ละด้าน พบว่า บทบาทผู้บริหารด้านผู้ส่งเสริมสนับสนุน สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครู ด้านการประเมินผล มีความ

สัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.333^*$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และภาพรวมบทบาทผู้บริหารสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครูด้านการประเมินผล มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับน้อย ($r=0.257^*$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

■ อภิปรายผล

1. บทบาทผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามรายด้าน พบว่า บทบาทผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่ามัธยเลขคณิตมากไปหาน้อย ดังนี้ บทบาทของผู้บริหารด้านผู้อำนวยความสะดวก ผู้ส่งเสริมสนับสนุน ผู้ประเมิน ผู้คาดการณ์ และผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริงที่ว่าผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และร่วมแสดงความคิดเห็นของตนเองได้โดยผู้บริหารเน้นในเรื่องการมีส่วนร่วมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ในมาตรา 8(2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 58 ได้บัญญัติเรื่องการมีส่วนร่วมไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จึงต้องปฏิบัติตามโดยการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รวมไปถึงการมีส่วนร่วมสัมพันธ์กับหน่วยงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อช่วยสอดส่องความเรียบร้อยและความปลอดภัยของนักเรียน รวมไปถึงภาครัฐในส่วนอื่นๆ เพื่อจะมาร่วมกันจัดการศึกษาช่วยขับเคลื่อนให้การบริหารจัดการศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ งอกงาม (2552) พบว่า สถานศึกษาต้องสร้างความศรัทธาและความเชื่อมั่นของชุมชนที่มีต่อบุคลากรของสถานศึกษา มีการประชาสัมพันธ์ การติดต่อสื่อสารระหว่างสถานศึกษาและชุมชน และการสร้างความน่าเชื่อถือของชุมชนที่มีต่อสถานศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุราช ธิลาภุด (2553) พบว่า สถานศึกษาต้องให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมปรึกษาหารือ แสดงความคิดเห็น และเห็นความสำคัญของการดำเนินงานเพื่อระดมทรัพยากรการศึกษา

ได้ร่วมกันสรุปผลการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางเพื่อระดมทรัพยากรการศึกษา กำหนดระยะเวลาและกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานอย่างชัดเจน ส่งผลให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน และสอดคล้องกับศิริพร ตันติยามาศ (2550) พบว่า องค์ประกอบของการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ คือ 1) กิจกรรมที่ทำร่วมกัน 2) การใช้เทคโนโลยี 3) ทักษะด้านภาวะผู้นำ 4) ผู้นำเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วม 5) การติดต่อสื่อสาร 6) การมีส่วนร่วมของสมาชิก 7) องค์การ (เครือข่ายโรงเรียน) แบบมีส่วนร่วม 8) บรรยากาศการมีส่วนร่วม ซึ่งจากงานวิจัยที่กล่าวมาในข้างต้น พบว่า การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมล้วนขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้บริหารว่าผู้บริหารเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมโดยผู้บริหารเปลี่ยนบทบาทไปสู่บทบาทของผู้บริหารด้านผู้อำนวยความสะดวก ผู้ส่งเสริมสนับสนุน ผู้ประเมิน ผู้คาดการณ์ จนกระทั่งเป็นผู้ให้คำปรึกษา

2. การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากค่ามัธยเลขคณิตมากไปหาน้อย ดังนี้ การสนับสนุนทรัพยากร รองลงมาคือ การสร้างภาคีเครือข่าย บรรยากาศองค์การ การมีส่วนร่วมของสมาชิก ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน และค่ามัธยเลขคณิตต่ำสุด คือ การประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริงที่ว่าสมาคมผู้ปกครองและครูเป็นองค์กรที่เป็นนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นในสถานศึกษาด้วยความร่วมมือของผู้ปกครองและครูเพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมความเข้าใจอันดี แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างผู้ปกครองและครู ให้ความช่วยเหลือและร่วมมือในการศึกษาของนักเรียน การแก้ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนและอบรมนักเรียนให้ดีขึ้น ส่งเสริมสวัสดิการของนักเรียน ครูและสมาชิกให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจการของนักเรียนและให้ความร่วมมือประสานงานกับองค์กร สมาคม มูลนิธิและบุคคลภายนอก ซึ่งบทบาทส่วนใหญ่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา การจัดกิจกรรมปรับปรุงและพัฒนา อาคารสถานที่เป็นหลัก สอดคล้องกับ ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540) ได้อธิบายถึงการมีส่วนร่วมด้วยการบริจาคเงินและวัสดุของที่พบว่ามีคุณค่ามากที่สุดนั้น อาจเป็นสิ่งที่ซื้ดได้ว่าการมีส่วนร่วมในลักษณะนี้เป็นลักษณะเด่นในการมีส่วนร่วมของชุมชน สอดคล้องกับ สนานจิตร สุคนธ์ทรัพย์, ประภาพรณ ไชยวงษ์, และ รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์ (2551) การมีส่วนร่วมสนับสนุนด้านอื่นๆ นอกจากนี้ยังเป็นสิ่งที่สังเกตว่าโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมไม่มากนักสอดคล้องกับพัชรกฤษฎ์ พวงนิล (2553) ด้านการบริหารจัดการในการยึดหลัก

การมีส่วนร่วม จัดสรรทรัพยากรอย่างทั่วถึงตามความจำเป็น การให้อำนาจและกระจายอำนาจในการบริหารจัดการ การควบคุมการปฏิบัติงานด้วยแผนหรือโครงการซึ่งจะต้อง สอดประสานและเชื่อมกัน เพื่อความมีประสิทธิภาพของการ ดำเนินงาน โดยโรงเรียนควรนำมาตรการไปวางแผนในการปฏิบัติ ให้ต่อเนื่องและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละโรงเรียน

3. บทบาทผู้บริหารและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ สถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียน มัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารและ การบริหารงานวิชาการแต่ละด้าน พบว่า บทบาทผู้บริหารด้าน ผู้ส่งเสริมสนับสนุนสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ สถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครูด้านการ ประเมินผลมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลางอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และภาพรวมบทบาทผู้บริหารสัมพันธ์ กับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคม ผู้ปกครองและครูด้านการประเมินผล มีความสัมพันธ์กันอยู่ ในระดับน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้อง กับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 8 มาตรา 58 ได้กำหนดไว้ว่า ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณการเงิน และทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กร วิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษาโดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สิน หรือทรัพยากรอื่นให้แก่ สถานศึกษาและมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตาม ความเหมาะสมและความจำเป็นสอดคล้องกับพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่ากฎหมายได้กำหนดให้มีการ กระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาไปสู่สถานศึกษา ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้มีการระดมทรัพยากร และการลงทุนด้านงบประมาณการเงิน และทรัพย์สินทั้ง จากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบัน ศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น ซึ่งสอดคล้องกับ เมทเฟสเซล และ มิเชล (Mettfessel & Michael, 1967) รูปแบบ การประเมินเป็นการบ่งบอกถึงระดับการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ กำหนด โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมและมีบทบาทเป็นผู้กระตุ้นให้เกิด การประเมินโครงการ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกัน แปลงวัตถุประสงค์ให้อยู่ในรูปที่สามารถสื่อสารและกระตุ้นให้

เกิดการเรียนรู้ในโรงเรียน เลือกรสรหรือสร้างเครื่องมือสำหรับ การวัดผล ให้มีการสังเกตและรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ วิเคราะห์โดยใช้สถิติพิจารณาผลการวัด และทำข้อเสนอแนะ สำหรับการดำเนินโครงการ ซึ่งทำให้การรวบรวมข้อมูลเพื่อ การประเมินมีความรอบคอบและได้ข้อมูลที่กว้างขวางยิ่งขึ้น สอดคล้องกับรูปแบบการประเมินของ Barnard, Hammond, Booth, Bee, Mitchell, และ Spieker (1989) โครงสร้างเพื่อ การประเมินมิติด้านชุมชน ได้แก่ สภาพภูมิศาสตร์ ประวัติชุมชน ประชากรลักษณะ สังคม เศรษฐกิจและการเมือง การเน้นความ พร้อมระดับโรงเรียนท้องถิ่นให้สามารถดำเนินการประเมินด้วย ตนเอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ถนอม บรรลุศิลปะ (2557) เจือจางความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา มีวิสัยทัศน์ ถือเป็นหน้าที่หลักที่ต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามา มี ส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรทางการศึกษา 2) การมีส่วนร่วม ต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่อง 3) การมีส่วนร่วมทั้งที่เป็นทางการและ ไม่เป็นทางการ และ 4) มีการประเมินผลเพื่อติดตามช่วยเหลือ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างจริงจังยั่งยืน ผลสำเร็จเกิดจาก ทุกคนร่วมกันทำงาน ผู้บริหารควรใช้ความสามารถความเป็น ผู้นำระดมทรัพยากรทางการศึกษาโดยความร่วมมือจากชุมชน ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ จัดหาสื่ออุปกรณ์ จัดระบบข้อมูล สารสนเทศให้สมบูรณ์พร้อมใช้ การวางแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษากำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งมาตรฐานการศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษาที่กำหนดทุกฝ่ายมีส่วนร่วม เป้าหมาย เพื่อนักเรียน เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมจัดหางบประมาณ สนับสนุนและส่งเสริมโรงเรียนจนสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

นำรูปแบบบทบาทของผู้บริหารด้านการอำนวยความสะดวกและบทบาทการส่งเสริมสนับสนุนในการบริหารจัดการ สถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครู ไปทำการจัดกิจกรรม ตามความเหมาะสมของบริบทสมาคมผู้ปกครองและครูในแต่ละ เขตพื้นที่การศึกษาและทำการประเมินผล

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาการนำรูปแบบบทบาทการสนับสนุน ทรัพยากรในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคม ผู้ปกครองและครูไปศึกษาเชิงลึกทั้งในโรงเรียนมัธยมศึกษาและ โรงเรียนประถมศึกษา
2. ควรมีการศึกษาการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมใน

รูปแบบบทบาทการสนับสนุนทรัพยากร ในการบริหารจัดการ
สถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครู มีการนำรูปแบบไปใช้
แก้ปัญหาในการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดคุณภาพและ
มีประสิทธิภาพ

■ เอกสารอ้างอิง

จากรุวรรณ งอกงาม. (2552). *กลยุทธ์การระดมทรัพยากรเพื่อการจัด
การศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดเทศบาลในจังหวัด
อ่างทอง* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช, กรุงเทพฯ.

ชูชาติ พ่วงสมจิตร์. (2540). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัย
ที่เป็นอุปสรรค ต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียน
ประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร*
(วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ถนอม บรรลุศิลปะ. (2557). *รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน
ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพ
โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี,
อุบลราชธานี.

พัชรกฤษฎ์ พวงนิล. (2553). *กลยุทธ์การระดมทรัพยากรทาง
การศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานของรัฐในจังหวัด
มหาสารคาม* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

ภัทรภร ปุยสุวรรณ. (2557). *แนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ
สถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครูที่เหมาะสม
กับสังคมไทย* (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัย
ศิลปากร, นครปฐม.

ศิริพร ตันตียมาศ. (2550). *รูปแบบการบริหารเครือข่ายโรงเรียน
แบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ สังกัดกรุงเทพมหานคร*
(วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร,
นครปฐม.

สนานจิตร์ สุคนธ์ทรัพย์, ประภาพรรณ ไชยวงษ์, และ
รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์ (บรรณาธิการ). (2551). *การสังเคราะห์
งานวิจัยแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเอกชน
ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการ
สภาการศึกษา.

อนุราช ลิลากุด. (2553). *การพัฒนาการดำเนินงานเพื่อระดมทรัพยากร
การศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียน
บ้านชาดฝางหัวเรือ อำเภอบ้านดง จังหวัดมหาสารคาม*
(วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

Barnard, K. E., Hammond, M. A., Booth, C. L., Bee, H. L.,
Mitchell, S. K., & Spieker, S. I. (1989). Measurement
and meaning of parent-child interaction. *Applied
Development Psychology, 3*, 39-79.

Best, J. W. (1970). *Research in education*. Englewood Cliffs:
Prentice-Hall.

Farren, C., & Kaye, L. B. (1996). *The leader of the future*
(3rd ed.). New York: The Drucker Foundation.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample
size for research activities. *Educational and
Psychological Measurement, 30*(3), 607-610.

Likert, R. (1932). A technique for the measurement of
attitudes. *Archives of Psychology, 22*(140), 55.

Metfessel, N. S., & Michael, W. B. (1967). Paradigm involving
multiple criterion measures for the evaluation of
the effectiveness of school programs. *Educational and
Psychological Measurement, 27*(4), 931-943.